СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 258. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 4-го листопада 1936. — VOL. XLIV. No. 258. Jersey City, N. J., Wednesday, November 4, 1936. THREE CENTS

ЮНІЯ ПРОТИ СТРАЙКУ МОРЯКІВ

НЮ ЙОРК. — Страйк морської служби далі поширяється. Через нього знову не виїхали з цього порту 16 кораблів. Кораблі „Мангетен" і „Вірджінія" мусіли відкликати виїзд.

Проти страйку, що його зарядив „комітет оборони моряків", виступила „Інтернаціональна Юнія Моряків", що звязана з Американською Федерацією Праці. Юнія каже, що страйк не був потверджений правильними способами та що він є незаконний. Юнія закидає „комітетові", що ним керують комуністи, які не дбають у добрім інтересі моряків. Юнія взиває робітників виконати всі постанови контракту між робітниками й корабельними підприємствами. Юнія заповідає, що вона візьметься до ломання безправного страйку.

ПЕРШІ ВІДГОЛОСУВАЛИ НА ПРЕЗИДЕНТА.

МИЛСФІЛД (Ню Гемпшір). — Ця місцевість перша в цілих Злучених Державах віддала голоси при цьогорічних виборах на президента Злучених Держав. Як тільки вибила 12-година в ночі з понеділка на вівторок, відкрито виборчий льокаль і почалося голосування. Воно не тревало довго, бо в місцевості було всього 12 виборців.

В 12 годині 21 мінут по опівночі почали обраховувати голоси. На Дандона віддано 5 голосів, на Рузвелта 2, а 5 здержалися від голосування.

ЧИ ЗАБОРОНЯТЬ ГОВОРИТИ О. КОКЛИНОВІ?

НЮ ЙОРК. — О. Чарлз Коклин, радієвий проповідник, сильно ірритується на вістки в ґазетах, що, мовляв, дітройтський римо-католицький єпископ, Ґалаґер, задумує заборонити о. Коклинові мішатися в проповідях безпосередньо в політичні справи. О. Коклин показував репортерам, що його допитували, телеґраму від єпископа Ґалаґера, в котрій єпископ каже, що ґазетна вістка, буцімто він задумував заборонити по виборах священикам своєї дієцезії мішатися в політику, не відповідає правді.

О. Коклин приписував появу цих вісток наперед якомусь заговорові преси проти католицької церкви, а потім справив цю заяву, що, мовляв, тут кампанія йде з боку Демократичної Партії.

В телеґрамі, яку о. Коклин показував ґазетярам, єпископ Ґалаґер признає, що, не зважаючи на своє приятелювання з о. Коклином, він думає голосувати при виборах на Рузвелта.

ЗНОВУ ПІДКЛАДАЛИ БОМБИ В ТЕАТРАХ.

НЮ ЙОРК. — У 6 місцевих театрах, котрих власники мають ріжні клопоти з юніями, підложено в понеділок слізні бомби.

Вибухи цих бомб покалічили 6 осіб та вмить випорожнили театри. Поліція арештувала в одному театрі одного чоловіка, котрого власник підозрівав за підложення бомби, але потім його випустила, переконавшися, що на підозріння нема доказу.

ГРАБІЖ БАНКУ.

ГИЛСАЙД (Ню Джерзі). — Три бандити, узброєні в револьвери й машиновий кріс, напали в понеділок у полудне на місцевий банк „Гилсайд Трост Ко." та, казавши одному банковому урядникові, двом урядовцям і 3 „костумерам" зняти руки вгору, забрали з банку готівку в сумі 6,000 долярів і втекли.

Бандити не грабили „костумерів". Одній жінці, що прийшла до банку з $200, котрі вона хотіла вложити в банку, бандити дозволили задержати гроші.

ВИПАДОК НА ПОЛЮВАННЮ.

ТАЙКОНДЕРОГА (Ню Йорк). — Вилієм Гартмен вистрілив з рушниці до серни й поцілив свого брата, Давида, що теж пустився стріляти на серну й при тому зайшов на дорогу стрілу Вилієма. Поцілений згинув на місці.

Повітовий лікар признав смерть припадковою.

СТРАЙК МЛИНАРСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

МИНЕАПОЛИС. — 400 робітників підприємства „Пилсбері Флавер Милз Ко." вийшли на страйк, щоби запротестувати проти відправлення з роботи 128 робітників.

Заряд млинів каже, що робітників треба було відправити з роботи, бо ції роботи не було через те, що цього року зібрано через посуху менше збіжжя, ніж збирається в нормальних роках. Юнія робітників каже, що вона поставила була домагання, щоб заряд млинів зменшив довжину часу праці кожного робітника, але задержав усіх робітників. Заряд відкинув домагання юнії й тоді юнія викликала страйк.

БОРОТЬБА ЗА ПРАВО НАВЧАТИ ДИТИНУ ВДОМА.

НЮАРК (Ню Джерзі). — У місцевому судді для домашніх справ ведеться розправа за те, чи родичам вільно не посилати дітей до школи, а зате вчити їх вдома.

Як видно зо становища суду, питання обертається коло того, чи в даному випадку родичі мають відповідні кваліфікації для навчання дітей.

БОРОТЬБА ПРОТИ РАКА.

„Нюйорський комітет для боротьби проти рака" каже в своїм звіті, що боротьба проти рака поступає трохи вперед, причому замітною річчю є, що ця недуга перестає ширитися головно серед жінок. Наприклад за 9 перших місяців цього року в Ню Йорку було серед жінок 660 занедужань на рака менше, ніж їх було в тих місяцях попереднього року. Комітет не може напевно сказати, чому приписати це явище; він тільки припускає, що жінки назагал скорше відкликаються на лікарські відзиви в справах гігієни.

КАТАСТРОФАЛЬНИЙ КІНЕЦЬ ПОЛЯРНОЇ ВИПРАВИ.

Коло берегів Ісляндії затонув підчас бурі французький полярний пароплав „Пуркуа па", що плив до Швеції, щоб забрати членів шведської полярної експедиції. Вони мали сполучитися з французькою експедицією під проводом славного полярного дослідника д-р Шарка. З цілої залоги корабля числом 40 людей вратувався тільки один чоловік. Згинув шеф проф. Шарко, один з найвизначніших полярних і океанографічних дослідників. Крім того втратили життя багато інших французьких учених, що репрезентували ріжні ділянки науки, як д-р Пара, професор Сорбони Жакіє, фізик Дево, а врешті фільмовий оператор Бадейль.

СМЕРТЬ НЕМИРОВИЧА-ДАНЧЕНКА.

Як повідомляють з Праги, помер там визначний російський письменник Василь Немирович-Данченко в 92 р. життя. Вістка цим разом мабуть правдива, бо вже двічі світ довідався про його смерть і часописи подали його некрольоги.

ДВА ПОТЯГИ У ВОГНІ.

Біля Ростова над Доном наїхав паровіз на потяг, завантажений нафтою. Вибухла пожежа, що не тільки знищила увесь вантаж, але й перекинулася на особовий потяг, що стояв оподалік. Багато пасажирів згоріло живцем. Арештовано чотирьох залізничних службовців.

БРІҐІДА ГЕЛЬМ ПОКИНУЛА ФІЛЬМУ.

Славна німецька фільмова артистка Бріґіда Гельм покинула зовсім фільму. Відколи засудили її на кару за необережну їзду самоходом (переїхала дитину), вона покинула Німеччину і живе зо своїм чоловіком у Єгипті.

СПОСІБ НА ПУБЛИКУ.

Директор театру в Копенгагені, Кнуд Рассов, увів у перше на афішах оголошення, що кожний глядач, невдоволений з вистави, може дістати гроші назад. Дає він першорядну комедію Буша-Фекете „Кохання — це мало" і досі мав усього 40 осіб, яким мусів звернути гроші за білет. Саме ті, що провели вечір у театрі задурно, стали найкращою живою рекламою для театру.

РЕФОРМА ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ.

Виявляється, що реформа турецької мови, переведена Кемалем Ататірком, буде найбільшою мовною подією всіх часів. У Стамбулі радить тепер 3-тій конгрес знавців турецької мови. Редагують турецький слівник. Турецькі мовознавці розпоряджають уже тепер мовним скарбом, зложеним з 150,000 слів. Ще тому кілька літ турецька мова була зовсім убога, бо більшість висловів походила з арабського і перського. Тепер, як бачимо, словне багатство цеї мови є величезне й перевищає прим. багатство французької мови, що має яких 100,000 слів та запотребування інтелігента-турка, якому зовсім вистарчає 20,000 слів. У мовному конгресі в Стамбулі бере участь ґрупа європейських мовознавців, також американських і азійських. Вони мають допомогти до скоршого викінчення згаданого слівника.

НЕЗВИЧАЙНА ОПЕРАЦІЯ.

В Трієсті в лічниці перевели хірургічну операцію на якомусь Маріо Фуско. В його шлунку знайшли цілу низку залізних і сталевих предметів, м. і. 15 ключиків, 13 олівців, з яких два були автоматичні, 5 вічних пер, 4 ножики, кусень скла, 5 двоколірових монет і малий ланцюшок до ключиків. Операція вдалася, а першим питанням пацієнта було, чи знайшли гроші!

ОБИКРАВ ВЛАСНУ ЖІНКУ.

В окружнім суді в Варшаві відбувся процес бувшого пшодовника поліції А. Пшецеського, обвинуваченого за крадіж на шкоду його власної жінки. Користаючи з недуги жінки, яку перевезли до лічниці, Пшецеський продав усю обстанову мешкання, а гроші прогуляв. Суд засудив його на рік вязниці.

ЖАЛІБНІ НАБОЖЕНСТВА ЗА МУХИ І КОМАРІ.

В Японії знищили цього літа офіційно коло 100 біліонів мух і комарів. Всеж уряд при цій акції стрінув спротив у буддійській частині населення, що вважає вбивання звірят — муха також звіря — за гріх. Коли протести буддійських кол не помогли, рішили хоч в інший спосіб висловити невдоволення. При всіх буддійських святинях відбулися недавно врочисті набоженства за вбиті мухи, комарі, оси і хрущі, невинні жертви новітньої цивілізації.

ДОБІРНЕ ЖИТО.

Один з великих землевласників на Словаччині засіяв більший кусень свого поля житом, якого колос має 100 зерен. Можна надіятись дуже доброго збору.

ГАЙНЕ ПЕРЕСТАВ БУТИ ПОЕТОМ.

В останньому випуску націонал-соціялістичних „Монатсгефте" д-р В. Люц доказує на основі подрібної аналізи, що великого німецького поета Гайнріха Гайне не можна вважати поетом. У звязку з тим партійна пресова кореспонденція заявила, що тепер Гайне, якого як жида викреслено з німецької літератури, перестав взагалі бути поетом.

200 ОСІБ УТОНУЛИ В НІЛІ.

З Каїро повідомляють про жахливу корабельну катастрофу, що склалася на Нілі. Прогульковий корабель, що віз 200 осіб, зударився з торговельним кораблем і затонув. Всі пасажири знайшли смерть у хвилях ріки. Врятувалися тільки чотири особи з корабельної прислуги. Рятунок був неможливий з причини сильної бистрини. Прогульковцями були переважно залізничники з родинами.

ТРАГІЧНА ПРОГУЛЬКА НА РІЦІ.

Приватний урядовець з Нових Гайдук на Шлеську, 25-літній Генрик Гатис, перебуваючи в Заліщиках, вибрався каюком на прогульку по Дністрі в напрямі Добровлян. Коли наблизився до румунського боку, румунська сторожа звеліла йому вернутись на другий бік. Завертаючи каюком, перевернувся і затонув. Був віддалений кільометер від пляжі і тому ніхто не чув його кликання на поміч.

ЦІКАВІ МОВНІ ПОЯСНЕННЯ.

На міжнародній конгрес лінгвістів у Копенгагені вибрався як делегат Індії проф. Т. Раджагопаль Рао, що в індійському університеті в Мадрасі займає катедру південно-індійських мов. Він виступить на конгресі з дуже цікавим рефератом, що є вислідом його довголітніх студій. Студіюючи дравидійські мови (дравидійські племена негроїди — первісні мешканці Індії, виперті арійськими мандрівниками на південь), які хоч виказують вплив санскриту, творять окрему мовну цілість, відкрив у деяких ґрупах тих мов багато спільних признак зі середновічними, а навіть сучасними мовними формами багатьох европейських народів, головно з мовою німецькою, французькою, шведською, данською і, як звідомляє ПАТ, польською. Проф. Рао зібрав 4,000 слів із дравидійських мов, що повторюються в тих мовах европейських, в яких корінні годі було виказати. Багато аналогій є особливо з ґрупами германських мов. Після копенгагенського конгресу проф. Рао задумує поїхати до Берліна, Відня і Парижа, щоб тамошним науковим колам заясувати інтересні вислідки своїх студій. Його відчити викличуть без сумніву велике зацікавлення.

НАЙКРІВАВІШИЙ ІЗ САМОДЕРЖЦІВ.

У звязку з кривавими подіями в совєтській Росії закордонна преса в ріжних державах стверджує, що Сталін хоче бути абсолютним самодержцем цілої совєтської держави і зі всіми, хто стоїть йому на дорозі, розправляється більше жорстоко, ніж найкрівавіші володарі царської Росії. Навіть царі Іван Грізний та Петро I., званий Великим, не доконали стільки вбивств, що Сталін.

ВЛОМ ДО ЦЕРКВИ.

В селі Романівці, пов. Теребовля, вломилися в ночі до церкви грабіжники. Перебушувавши всі схованки, вони забрали богослужебні предмети та готівку в сумі 200 зл.

ЛЯКЛИВІ НАСТРОЇ В СОВЄТАХ

ВАРШАВА. — Кореспонденти польських часописів доносять з Москви, що там запанував великий страх на тлі політичної непевности. Кружляють поголоски про горячкові приготування на північ европейської Росії. Мурманську залізницю поспішно справляють, щоб могла перевозити більші транспорти війська й матеріялу. Серед урядових кругів в Москві паніка. Віра в тревалість совєтського устрою цілковито заломалась, одначе під теперішню пору ніхто не сміє про це говорити. Релігійні вірування в останніх часах зросли на силі. Вислано на Далекий Схід 500 православних священиків, а в Одесі ГПУ арештували останнього католицького єпископа. В звязку з останніми арештами серед троцькістів ГПУ почало масово виселювати непевних людей у глибину Росії. У вересні ц. р. виселили 70,000 осіб, переважно українців. Є чутка про новий замах на Сталіна, а також про сильні ферменти серед червоної армії.

РОЗСТРІЛИ В УКРАЇНІ.

КРАКІВ. — Краківський „Іл. Курєр Поранни" подає про нові розстріли серед українців в СССР. В Києві розстріляли большевики одинокого сина адвоката М. Західного з Бережан, що виїхав був до Києва на студії. Чекісти розстріляли також кооператора Коссака, брата отамана УСС Гриця Коссака. ГПУ розстріляло також студента Вантуха з Тернополя. В Тернополі польська влада була колись засудила його на досмертну вязницю та большевики виміняли його за польських вязнів і тепер розстріляли. Крім цих українців большевики розстріляли комуністку Н. Штайнівну з Перемишля, жидівського публіциста Макса Еріка та польського письменника В. Вандурського. Чекісти арештували також бувшого аташе совєтської амбасади в Парижі, Членова, особистого приятеля Літвинова.

ВИДНО БОРОТЬБА ПЕВНІША ВІД УГОДИ.

ЛЬВІВ. — Дня 15-го жовтня ц. р. УНДО скликало в справі земельних реформ зібрання в галі „Української Бесіди" у Львові. У цьому зібранню взяло участь біля 150 осіб, переважно представники всіх українських економічних і культурно-освітніх установ, також представники преси, посли та інші українські діячі. Зібрання відкрив посол В. Целевич, відомий східньо-галицький угодовець. Він зясував присутнім значення землі для націй й сказав, що нині йдуть у Польщі аграрні реформи, але того роду, що мають на цілі українському селянинові відобрати його землю. Супроти цього він радив відобрати його землю. Він радив створити суцільний український фронт проти такої небезпеки.

ПОКАРАЛИ „ПОЛЬКУ МОЙЖЕШОВЕГО ВИЗНАННЯ".

ВАРШАВА. — Підчас ендецьких буч у варшавському університеті 6-го лютого ц. р. студентка-жидівка Стефанія Астерблюм крикнула під адресою польських студентів: „польске бидло". Її побили студенти до крови, а крім того потягли перед суд за зневагу польського народу. У суді обвинувачена боронилася тим, що вона сказала тільки „бидло", а слова „польске" не сказала. Заявляла також, що сама почувається приналежною до польського народу. Та суд на це не звертав великої уваги й засудив її на два місяці тюрми.

ПАРЦЕЛЯЦІЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

ЛУЦЬК (Волинь). — Згідно з законом з дня 28. вересня ц. р. про примусове вивласнення і парцеляцію поміщицьких маєтків, на Волині приготовляють парцеляцію таких маєтків: Забара 110 гектарів; Шпанів 200 гект.; Степань 300; Гуменники 325; Богушів 340; Новосілки 340; Буща 350; Войковичі 400. На тих обшарах повстануть нові кольонії не-українського населення, бо на них влада задумує спровадити мазурів з далеких, центральних воєвідств Польщі. Парцеляція і кольонізація на українських землях усе йдуть упарі.

ПОДАРУНОК ДЛЯ ЛЕСІ ПЕТЛЮРІВНОЇ.

РІВНЕ (Волинь). — З Рівного повідомляють, що тамошнє жіноцтво, зорганізоване в „Союзі Українок", закупило гарно гаптований український кафтан та коралі й через професорку української Школи в Парижі, Олесю Гораїнову, переслали це для Лесі Петлюрівної, дочки головного отамана військ УНР, бл. п. Семена Петлюри. Крім цього подарунку мають іще переслати Лесі ціле українське жіноче вбрання.

РОЗВЯЗАЛИ ЧИТАЛЬНЮ ЗА ВІДОЗВУ В АМЕРИЦІ.

КОСІВ (Галичина). — В березні ц. р. польська влада розвязала читальню „Просвіти" в Соколівці за зміст відозви до земляків у Канаді з проханням жертвувати на докінчення власного дому. Відозва була поміщена в одному канадійському часописі. Одночасно з розвязанням читальні влада запечатала ляковими печатками театральну салю, кімнату-читальню та бібліотеку.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИРОДНЕ ЯВИЩЕ

Наші громадські діячі, що виросли, так би сказати, на Союзовім ґрунті й виховалися на Союзовій ідеї, знають з практичного досвіду, що тепер при ріжних наших публичних виступах щораз менше згадується за У. Н. Союз. Знаємо, що це діється ніби тому, щоб задоволити всі організації, всі партії чи навіть поодинокі особи, щоб усі були рівні та всі рівно добрі, щоб не було ні великих ні малих, ні менш ні більш заслужених, а всі були рівно добрими патріотами і т. п. І часто так буває, що ті, що так поступають, роблять це з щирого переконання, що це є добре, що загальна справа на такій поведінці зискає, а У. Н. Союз не потерпить. А чи справді так є?

Очевидно, що булоб нерозумним робити з У. Н. Союзу якогось божка й добачувати в нім якусь надзвичайну досконалість. Але й не треба закривати правду. Таж в У. Н. Союз вложили свій труд і своє серце найкращі наші народні працівники в Америці! У. Н. Союз це те найкраще, на що здобувся їх розум, що видала їхня енергія. І ось уже тому не можна переходити з легким серцем над цею народньою установою, бо тим ми злегковажимо добрі діла наших найкращих діячів. Таким легковажним поступованням ми злегковажимо й ту величезну працю, яку вложив У. Н. Союз в українську іміграцію в Америці.

Маючи це на увазі, мусимо стояти на тім, що згадувати за У. Н. Союз, його боронити і до нього притягати нових членів, являється до певної міри природнім явищем, природньою потребою кожного, хто вміє дорожити народніми здобутками. І саме тому це не є навіть ніякою заслугою, коли якийсь громадянин чи громадянка згадують за У. Н. Союз і ставлять його на приклад, коли взивають при ріжних нагодах памятати і за цей патріотичний обовязок, що наказує нам бути в членстві У. Н. Союзу.

Памятаймо, що хто в Америці є звязаний з народньою працею, хто дійсно розбудовує наше народнє життя, той мусить бути і з У. Н. Союзом. А хто бажає добра нашій іміґрації й хоче, щоб вона тут на американській землі задержалася якнайдовше українською, той теж мусить бути і за У. Н. Союз.

Чим буде У. Н. Союз більший, тим лекше буде жити й іншим українським установам в Америці. Бо великий У. Н. Союз означає велику американську Україну. Великий У. Н. Союз це видимий знак, що українство в Америці живе й сильне, що воно має велику притягаючу силу. Це є та „реклама", яка влекшує існування і розвиток іншого роду українським установам в Америці. Тому і з цього боку це теж природне, коли „аґітуємо" за У. Н. Союз.

Д-р Кирило Трильовський.

ПРО ПОЛКОВНИКА ДМИТРА ВІТОВСЬКОГО

(З моїх споминів).

Участь Вітовського у боях наших УСС-ів повинні описати його товариші зброї. Будь-щобудь він перший по відвороті москалів зі Східньої Галичини заняв княжий город Галич і вивісив на тамошнім ратуші жовто - синій, а не жовто - чорний (австрійський стяг.

Вітовський не належав до так званих „маркерантів" і не „декувався" при кадрі (коші), але наскільки не стояв у полі проти ворога, то працював як організатор українського шкільництва на Волині, разом з тамошніми тодішніми діячами на тім полі, якими були д-р Л. Мишуга і М. Саєвич. Він теж зорганізував заговір на наших старшин в українських полках австрійської армії, що стояли у Сх. Галичині і на Буковині, щоби мати приготовану збройну силу, коли вже в літі 1918 р. показалося, що осередні держави мусять війну програти, а Австрія мусить розлетітись.

Австрія, як відомо, старалася в цей спосіб урятуватись, що цісар Карло видав дня 16. жовтня 1918 р. маніфест до своїх народів, що Австрія має бути союзною державою, в якій кожде племя в краіні, яку заселює, творить свій власний державний орґанізм. Та це вже було запізно, бо чехи постановили утворити свою власну самостійну державу, а поляки постановили прилучити цілу Галичину і польський Шлєськ до польської держави, зорґанізованої осередними державами з головним містом Варшавою.

Грозила небезпека, що так звана польська Комісія Ліквідаційна обійме державну адміністрацію дня 1. листопаду 1918 р. і в Східній Галичині.

З тої причини делеґація Української Національної Ради у Львові постановила на своїм засіданню дня 30. жовтня 1918 р. виконати акт заняття Львова і перенятя державної влади у цілій Східній Галичині уже вчасним ранком 1. листопаду 1918 р.

На те засідання прийшов і сотник Дмитро Вітовський з членами військової організації, а запитаний, чи хоче обняти команду нашого війська і чи почувається на силах виконати це завдання, — відповів рішучо, що так, бо обдумав докладно цілу справу, у команду перебирає, а за виконання цього обовязку відповідає.

І справді, Д. Вітовський виконав досвіта 1. листопаду 1918 р. обсадження всіх державних установ у Львові, намісника і австрійську військову команду інтернував, маґістрат обставив військом, а на його вежі казав вивісити жовто-блакитний прапор. Вітовський не мав тоді до розпорядимости навіть 2,000 жовнірів. Одначе вже 2. листопаду почала польська боївка наступ, а то від політехніки та міської школи ім. Сєнкевича.

Велика праця підчас тайного організування нашого війська підчас нічного обсадження Львова і підчас перших боїв в місті знесилила Вітовського так, що він був примушений дня 3. листопаду зложити команду нашого війська у руки голови Української Національної Ради, д-ра Костя Левицького. В цей спосіб зістала У. Н. Рада поставлена в дуже прикре положення, бо не можна було знайти зараз відповідного наступника. Біда, що безпосередній наслідник Вітовського Гриць Косак, як і інші по нім полк. Стефанів, були невідповідні до виконання наложеного на них завдання. Коли наше військо було змушене опустити Львів дня 21. листопаду 1918 р., а У. Н. Рада перенеслася до Тернополя, то Вітовський, котрий вправді не був великим стратеґом, але зате був добрим орґанізатором, зістав покликаний на військового секретаря (міністра) Західньої Української Республики. В тім характері перенісся він опісля з цілим урядом до Станиславова, де на 2. січня 1919 р. скликано повну Західньо-Українську Національну Раду.

Складалася вона з дотеперішних послів парляментарних і соймових, а крім того з новибраних послів по одному з кожного повіту.

Секретарем війни був Вітовський до 13-го лютого 1919, а на його місце прийшов заводовий австрійський військовий полк. ген. штабу **Віктор Курманович.**

Вітовський відійшов тому, що на тяжкі і неспокійні часи був просто задобрий, замягкосердний. Зрештою не він лише один, але і президент Нац. Ради (а заразом і держави) д-р Е. Петрушевич і президент міністрів (секретаріяту) д-р С. Голубович. Були це вправді цілком певно люди розумні і благородні, але на часи війни і революції замягкі. Таж наша армія мусіла відійти в червні підчас т. зв. чортківської офензиви лише тому, що не мала муніції. Але муніцію можна було дістати від мадярів за нафту сотки вагонів, але на нафті засів в Дрогобичі як диктатор Вітик і цілко тримав її в своїх руках, а наш уряд не мав просто відваги зробити з ним порядок. Через надто велику лагідність Вітовського зачала заломлюватися також у війську і дисципліна.

Щодо В. Курмановича — то це син уніятського священика, що утік був в 70-тих роках м. ст. з Холмщини до Галичини. З його синів — Лука оженився з полькою і став поляком, а другий, Лев — зістав гр. кат. парохом. Третій син, Віктор, вибрав собі військову карієру і служить вірно українській справі.

З початком липня 1919 р., живучи вже у Відни, довідався я, що Вітовський, в подорожі до Берліна, поступив для відпочинку до Відня і станув в готелі при Йозефштедтерштрассе. Я тут я отже відвідав його та у спільній розмові старалися ми бодай щирими словами покріпити наші душі по тяжким національним погромі.

Та вже за кілька днів прийшла потім відомість про його і його адютанта смерть.

Була це геройська смерть при сповненню національного обовязку, смерть, достойна — Вітовського. Згадую ще, що Дмитро Втовський був дуже скромним чоловіком, і без фальшивої амбіції. Щирий для своїх товаришів і добрий для підчинених. Він все був готов і на найбільше небезпечний подвиг.

А притому був це й поет, котрий не лише патріотичні вірші писав, але коли був відповідний настрій, то й веселі.

У вересні 1916 р. він (стоячи на службі при корпусі нім. генерала Лінсенґена) написав до мене лист, де просить занятись його жінкою, якщо вона була би примушена виїхати до Відня. В тім листі, який в мене захований, написано таке:

„Коло мене вже мусить бути зовсім погано, бо починаю знов вірші писати і то зовсім „модерні". До листу долучив він теж і кілька віршів.

Дмитра Вітовського називали **„лицарем без плями"**. Таким він і був. Не був він стратеґом - полководцем, але був дійсним героєм. Хоч треба признати, що й був несогіршим стратеґом, бо приготування цілого військового заговору і обсадження Львова в ночі на 1. листопаду 1918 р. вимагало й неабиякого зорга нізованого хисту.

До найважніших переживань Вітовського належало викрадення з тюрми в Станиславові М. Січинського, при чиннії допомозі М. Цеглинського.

Д. Вітовський мав велике почуття справедливости. І тому він ніколи не був би допустив наприклад до такої несляви, як розстріл полк. Болбочана.

У всякому разі така подія не могла би була статися в Українській Галицькій Армії, а вже найменше там, де рішав Д. Вітовський.

Це був герой, що вмів цінити і геройство інших.

(Кінець).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Т. П., Сиракюз, Н. Й. — О голошуємо жертви тільки на загально-народні цілі.

Січовик. — Ми відчуваємо Вашу добру волю, щоб віршами віддати пошану нашим героям і памяті Першого Листопаду. Але тут добра воля не вистарчає. Чим більше свято, чим дорожча нам память наших героїв, тим і вірші повинні бути кращі, тим і більшого треба поетичного таланту, щоб схопити віршем такі величні й такі дорогі нам річи. Тому не дивуйтесь, що не можемо друкувати Ваших віршів, бо й думок нема в них нових, і форма невідповідна та й мова нечиста.

ХИТРИЙ МАЛОРОС.

Це також Боже створіння, але в підручнику зоольоґії не вичитаєте нічого про нього.

Малорос іще непросліджений.

Ніхто не може його побачити; він є скрізь і нема його ніде. Раз він малий малесенький, що тяжко його завважити, то знову він перед вами наче як велитень з казки, що вам здається, наче я проти нього — нуля.

Хочете студіювати малороса, ідіть до всіх чужих урядів і установ, де малорос вносить якенебудь подання, чи прохання. Там малорос малий-маленький; там він і релігії невиразної, там і мови рідної в нього нема, там він нижчий землі, а тихіший трави.

Ідіть до промислових заведень і торговельних підприємств, що їх власником є малорос. Там у нього й шильди чужою мовою і назвище перелицьоване, що не пізнаєте; там і мова чужа; навіть з рідною жінкою і з дітьми малорос по чужому балакає; а часом то діти і в іншому обряді похрестить і до чужої школи запише.

О, малорос хитрий.

Або хоче малорос на студії вписатися. Ох, як він тоді вхарактеризується, хвіст під себе, голову в ковнір, що носа не видно; релігія в нього ніби така, як у метрикі, але мова, то вже і сяка і така: і цю знає і тої не цурається, а дома то таки говорить так, як кому мило. І йде вам малорос до університету інкоґніто, попід мури, заднім ходом. Не приступайте тоді до нього, не заговоріть, не дай Боже, голосно до нього його рідною мовою, бо перестрашиться і чкурне, що аж за ним закуриться.

Аж коли малороса приймуть на студії, щойно тоді він поволеньки розхарактеризовується, може навіть, (але не мусить) вписатися до студентських товариств — своїх, а рівночасно він належить і до ріжних „куклек" і „товариств" в університеті — все то легче дістати чи стипендію, чи позичку, чи яку іншу підмогу.

О, хитрий малорос — цікаве створіння. Варте того, щоб попасти в підручник зоольоґії — (Львівський „Новий Час")

Гриць Муха.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

Передрук заборонюється. — Авторські права застережені.

(45)

— Вибєм, атец, вибем... Тітолька саломи не жалєй. У Карпатах єщьо не такіє дела бивалі. Камандір наш, бивала, как наставіт батерею — лібо лєс рубі, лібо гори раскапивай. І рубілі, і раскапивалі. Да, да... Снасілі гори, а снєгу бивала аршин аль два. За ночь всьо снесут. А сасни там — что чудо одно. І кто тєбя такую пасаділ здєсь? — ругаються салдати... А здєсь... Пустякі...

Вже перетомились люди. Загнав проклятий фронт. Весна рванулася й розлилася океаном по садах, полях та лісах. Птацтво всіляке хоралами бризкає, та кому то потрібне? Хто тепер зверне на це увагу. Все в огні, все в русі, все у праці. Матвій видужав і знов по ріллі тупцюється. Володько в полі, Василь у полі, Катерина в окопах, мати на городі.

Спали знов у клуні. Солому вигрібли до дна й одна потеруха лишилася. На ній покотом спали солдати, воюючи покищо з леґіонами бліх.

Забирали також худобу. Цікава історія з Рогатою випала. Її мобілізували останньою, бо більше по закону не мали права мобілізувати. Лишилася одна тільки корова. Рогату потягнули силою. Ні одна тварина так вперто не змагалася, як вона. Не хотіла виходити з хліва. Москалі били її нагаями. Настя залилася слізьми. Матвій краще пішов собі геть, щоб не бачити.

Корову витягнули на шлях і пігнали. Вона вперто оглядалася, жалібно мукала. Але яке здивування повстало в усіх, коли вечором перед дверима хліва знайшли Рогату. Прибігла і так протяжно, ніби людина, заголосила своїм добрим коровячим голосом.

Настя відразу пізнала її голос і вибігла. Бідна тварина. Уся в багні. На спині раз коло разу брудні прути від нагаїв. — О, ти, моя мила корівка! — сказала Настя й обняла корову за шию. Тварина незграбно тернулась головою об її запаску.

Корову пустили до хліва, а другого ранку за нею все одно прийшли і забрали.

Настав травень. На полях вже хвилі гарцюють. Фронт ніби затих. Сонце горіло по літньому й обіцяло перші майові сльоти.

Тієї ночі, як і завжди, Володько спав у клуні. У куті, коло задньої стіни прибрав собі полик і це трохи спасало його від бліх. Батько спав у другому кінці. Москалів якраз не було.

Серед ночі Володько прокидається. Через шпари дилів видно захід, що горів пожежею. Звідти рвалися дрібно вибухи, ніби хтось бубонів у якийсь велитенський бубон. Земля виразно тремтіла. Скорострільна трiскотня злилася в один звук з лопотом рушниць.

Володько зірвався і вибіг на двір. Над селом пролітав цепелін. Шляхом гналися вершники, а після промчало авто. І цепелін, і верхи дерев відбивали відблиски рефлекторів. Здавалось, там горить і валиться у безодню земля.

— Бр-р-р-р! Бр-р-р-р! Бр-р-р-р! — сіпали серіями гармати. Чути, як стрільна добивали поверхню планети.

„І там впакували всіх тих, що цілий місяць гнали", — думав Володько. Але видовисько, якого ще направду не бачив, і хто знає, чи не навмисне він родився в такий час, щоб бути свідком справжнього Страшного Суду.

А цеж він і був. Он змії звуються у чорну небесну глибінь, вигинають барвні хвости, плюють іскрами. Он тремтяча корона вогню, що вирвався з преісподньої і порскнув сяйвом до самого престолу Божого. Дудніли гирла сталевих потвор...

Матвій також прокинувся, вийшов і зупинився у дверях клуні. Володько помітив довгу білу постать і підійшов до неї.

— Бачите, тату, що там робиться? — приляканим голосом питає син.

— Бачу, бачу, сину! — на диво спокійно відповідає довга біла постать. — От так вигладає війна. Затям, а виростеш, розкажи іншим. Хай все таки знають. Про це й варт знати.

І більше батько не сказав нічого. Стояв і мовчки наслухував, як дудніла земля. Син мовчав також. До них скоро прилучився ще й Василь. — Здорово пражить, — сказав він. — Кажуть, австріяки у цементові ями позалазили... Але і там їх дістануть.

А Володько виразно уявляв собі тих австріяків, як вони сидять у цементових ямах, а на них з неба сиплються стрільна. Раз коло разу бе. Ті гнуться, припадають до землі, кривлять тремтячі губи, очі лізуть на верх. Ось уже зробило накриття такої ями. Гепає останнє стрільно, проривається в яму і — ууух! Під саме небо вулканом летить земля, а в ній руки, ноги, голови австріяків.

Стояли так довго. Нарешті рушив рукою батько: — ну, — сказав він. — Все одно, нічого ми не зробимо звідсіль. Це не війна, а правдивий Страшний Суд. Ходімо.

Пішли всі три до клуні. Але хібаж можна в таку ніч спати? Аж над ранок вдалося трохи прикорхнути, та не надовго. Уже перший день приніс перші наслідки бою. З села чути глухий гармідер, який ввесь час збільшується.

По короткому часі до клуні справжній Вавилон мов. Через шпари стіни клуні Володько пізнає тих самих австріяків. Пригнали чомусь аж сюди за село і лишили, видно, відпочинути. Під клунею і по обох сторонах дороги повно чужих вояків, а між ними проїжджають козаки.

Володько зірвався швидко, натягає на себе штани і бомбою пре на шлях.

Ооо, скільки їх. Які дивні люди... Вони всі звідти. От, дійсно, дивно. Ще вчора, ще цієї ночі вони були там. Які чорні їх лиця і як багато на них навантажили всякої всячини.

— Хлопчику! Можеб ти мені приніс кусник хліба? — встає з мокроватої землі і звертається до Володька один австріяк. Володько оторопів. Очі не хочуть вірити і вуха мабуть помилилися. Він так гарно сказав по нашому, що Володько дійсно мусів здивуватися. Володько знаєж добре, що в Австрії наші люди є, але що вони і воювали за неї і вміраюли, цього ніяк не хочеться вірити. Як може наш чоловік битися за якусь мадярську Австрію?

Володько зірвався і побіг. По двох хвилинах був назад з порядним куснем хліба в руці. До нього піднялося з землі безліч полонених.

— Глеба, глеба!...

— Хлапечку! Дай коусечек!

— Брот!... Гіб мір...

Боже, скільки тих рук. Долоні все. На кожній з них гроші, годинники, ножики. Деякий ковдру простягає і тиче під самий ніс.

— Геть, ге! — кричить Володько. — Ей, ви! Наш! Нате!...

„Наш" ледви продерся наперед і дістав хліб.

— Є тут мадяри? — питає Володько.

— Всякі, хлопче. Всякі... Ось на тобі... — і тикає кілька нікелевих монет.

— У нас таких грошей не потребують, — сказав хлопець. Можете їх викинути. Прокляті мадяри! — вирвалось у нього мимохіть... Цеж вони вішали наших людей! — добавив по коротенькій перерві.

Полонений нам пакує у рот хліб... Інші заздрісно дивляться на нього... В той час підходить до Володька якийсь цибатий вояк...

— Добже, хлапечку, злати! Добже! Я йсем чех...

Це останнє Володько розібрав зовсім виразно.

— Чех? — сказав він. — Не вмію по чеськи, але он стоять мої тато. Вони вміють...

Але чех видно не зовсім розуміє Володька, щось говорить словами, з яких Володько чує дуже багато твердих і шипучих звуків.

В той час Настя винесла в решеті кілька бохонців розкраяного хліба і роздає, кому попало. На неї сипнулися всі і сотні рук тяглися наперед. За хвильку розібрали все. Примчав козак.

— Ей, старуха. Закройсь там. Куда їх кармїть. Всех не накормішь.

Насті віддають, хто що може: ковдри, нові запасні черевики, плащі, шатра і навіть заячі муфти...

— Тоже воїни, чьорт бері! — зауважує козак.

— Їх не ваєвать, а на багамольє пасалать би... Іш скольо на ніх барахла. Навючілі, словна ослов...

Але що Насті до того, чи вони можуть воювати, чи ні. Вона знає одно: — люди їсти хотять, аж почорніли... Тож „там" творилося... Боже, Боже... Як ті люди стільки видержать...

А Володько згадав солдата, що оповідав про „них". І ось він між „ними" сам, ходить, бачить, чує їх, до речі прикрий, запах. „У них, що вояк, що офіцер — все одно"... Може і так. Все в них не так, як у нас. Он їх муфти... Хтоб у нас муфту носив? Видно у них все по панському. Недармо їх кличуть солдати з'ірдливо „пан"...

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЧОМУ ЛЮДИ ГОЛОСУЮТЬ?

Джордж В. Гартмен, відомий учений, що є професором в Учительській Колеґії при Колюмбійськім університеті, подав у „журналі для суспільної психольоґії" цікаві результати своїх розслідів над тим, як люди поводяться у найважнішім питанню при виборах.

Що є найголовнішим питанням при виборах?

Всі питання відносилися саме до питання: чи люди голосують за кандидатів, партії й засади на основі холодного розуму, чи йдучи за чуттями, пересудами й забобонами?

ЯК РОЗСЛІДЖУВАТИ?

Коли признати це питання найважнішим, то якжеж так розслідити, чи люди голосують за здоровим розумом, чи за чуттями?

На перший погляд ока зовсім зайве питання. Адже найкраще спитатися кождого з виборців: „Пане, як ви голосуєте? Чи за холодним розумом, чи за своїми упередженнями й забобонами?"

Та яка була би відповідь на таке питання? Звісно, яка: Кождий виборець сказав би: „Певно, що за холодним розумом!"

Та чи це був би доказ, що він справді голосує за холодним розумом?

ВСІ ЗА ХОЛОДНИМ РОЗУМОМ?

Якби в очах кождого виборця холодний розум та забобони й упередження мали однакову вартість, то певно кождий виборець відповідав би свобідно, за чим він іде.

Колиж так не є, то люди так не роблять. Коли в людей здоровий розям цінiться вище ніж забобон і упередження, то звісно, що кождий зовсім природно приписує собі таку поведінку за здоровим розумом, яка в нього має вищу вартість.

Коли знову в людей забобони й упередження вважаються ціннішими від здорового розуму, то тоді виборці признаються, що при своїм голосуванню вони йдуть за забобонами й пересудами.

ЗАЙВЕ ПИТАННЯ.

Отже що це доказує, що виборець на запит: за чим він іде, за холодним розумом, чи упередженням? відповідає, що за холодним розумом?

Чи це доказує, що він справді йде за холодним розумом, чи може тільки, що в даний момент холодний розум уважається за щось цінніше, ніж забобони й упередження?

Коли ця відповідь доказує лишень те, що в виборця розум має вищу ціну, як упередження, то чи варт було зав давати виборцеві таке питання? Пощо питатися його за таке, за яке питаючийся згори має свою думку? Пощо питатися виборця, чи він вище цінить розум чи упередження, коли питаючийся згори вже підчеркує, що в нього розум цiниться вище?

ЗАЙШЛИ ЗАДНІМИ ДВЕРМИ.

Проф Гартмен не ставив своїм виборцям таких питань. Він ставив їм наперед питання, чи вони стоять за ріжні реформи, що мають соціялістичний і комуністичний характер, не кажучи їм, що ці реформи є соціялістичні й комуністичні. Потім він питався їх, чи вони стоять за соціялістичні або комуністичні реформи або за комуністичних і соціялістичних кандидатів.

У цей спосіб він дістав від виборців потрібну відповідь на важні йому питання, причому виборці навіть помітили, що, відповідаючи на одні питання, вони відповідали на інші птання, на які вони не були здібні відповісти отверто й чесно.

Показалися замітні факти Більшість запитаних відповіла, що вона стоїть за згадані в запитах реформи, а потім більшість запитаних заявилася проти соціялістів і комуністів і проти соціялізму й комунізму.

Проф. Гартмен зробив з цього висновок, що люди вважають корисними ріжні соціялістичні й комуністичні реформи, але як їх не називати соціялістичними й комуністичними. З цього Гартмен робить висновок, що в пересічного виборця визиванка, якою назвати якусь реформу, є важнішою справою як сама реформа. І з цього виходить далі, — каже Гартмен, — що люди не йдуть у своїй політичній поведінці за холодним розумом, але за почуваннями за упередженнями й забобонами.

ЧИ ДОБРЕ ЦЕ ТАК?

Проф. Гартмен видимо не любить такої поведінки виборців.

Та чи має він слушність? Чи справді краще йти за суттю, ніж за наліпкою?

ВИНО Й НАЛІПКА.

Беручи за приклад наліпку на фляшці напитку, чи справді це все краще дивитися за напитком, як за наліпкою?

Проф. Гартмен каже, що треба дивитися на напиток. Та чи справді так? Здається, як кому. Для людини, що має пити напиток, відай краще дивитися на напиток, а не на наліпку, але для купця, що продає напиток, йому може бути корисно, щоби люди дивилися за наліпкою, а не за напитком.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На інвалідів.

На весіллю, яке відбулося в неділю, 25. жовтня, в громадян Олекси й Софії Романишин, зібрано $10 на інвалідів та вислано ту збірку через Обєднання.

П. Задорецький.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК МОСКВА ОРҐАНІЗУЄ „ЧЕРВОНУ СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКУ АРМІЮ".

Антонов-Овсієнко на овиді...

Є відомою річчю, що Комінтерн (комуністичний інтернаціонал) є вірною собакою Сталіна та інших червоних московських імперіялістів. „Народні фронти" є тільки димовою заслоною, за якою гряде червона від крови рука Москви-Комінтерну. Бачимо, що Франція тепер стає черговим полем досвідів Комінтерну, але Еспанія вже ось-ось опиниться в цілости в руках націоналістів, хоч Комінтерн „советизував" Катальонію.

Ось права французька преса подає справжні ревеляції про криваві пляни Комінтерну, що їх мається виконувати на південно-західньому кінці Европи, Еспанія-Франція.

25. вересня 1936 року відбулося довге й тайне засідання московського Політбюра, присвячене в цілости орґанізації червоної еспансько-французької армії. Ворошилов, що провадив військові маневри біля Мінська, був викликаний нагло до Москви. Комінтерн заступали три члени: Кусінен, Коляров і Мануїльський (Димітров асистує хорому Сталінові на Кавказі) та Микола Єжов, новоназначений шеф ҐПУ (наркомісар внутрішніх справ).

Першою справою нарад було читання тайного звіту від советського амбасадора в Мадриді, Мойсея Розенберґа, про його переговори з президентом Катальонії, Кампанисом, та Ґоркіном, провідником еспанської робітничої партії марксистського обєднання. Ухвалено поставити справжню червону армію, зложену з французьких та катальонських комуністів, готових до війни. Для цих цілей СССР вислав два кораблі із зброєю. „Неву" й „Кубань".

Червоний ґенерал у Барсельоні.

Та мабуть найважніший факт остаточного рішення Советів перевести в життя згаданий плян — це назначення „ґенеральним консулем СССР" у Барсельоні Володимира Антонова-Овсієнка, що мав би стати начальним вождом червоної армії середземноморської... Вибір Москви є дуже многозначний: іде про викликання сильних революційних потрясень уже в найближчій майбутності.

Хто є Антонов-Овсієнко?

Бувший царський офіцир Антонов-Овсієнко знаний віддавна як дуже діяльний большевик.

В 1917 р. творить першу червону армію в Петербурзі. Високоцінений Леніном за свою „завзятість" (розстріли безборонних!), Антонов-Овсієнко був скоро назначений командантом червоних сил в Україні, де дав доказ сильної руки у відношенні до українських селян, ворожих Москві. Його армія складалася з професійних волоцюг, злодіїв та вбивників, що скористали з загальної амнестії, чи пак з упадку давнього режіму. Своєю тактикою зібрав значну частину українських повстанців. Його жорстокість знана дуже добре мешканням Харкова, де він зо свойого вагону на залізниці ч. 7 виконав масові масакри українців.

По скінченій війні Антонова-Овсієнка назначено полпредом (політичним представником) СССР у Варшаві, а останніми часами він обнимав пост ґенерального прокуратора в московській соціялістичній републиці (не в СССР!).

Його звязки.

Будучи в Парижі на вигнанні, Антонов-Овсієнко поробив широкі звязки з анархістами з Мадриду й Барсельони. Це саме тому і виправила його Москва туди. Не треба забувати, що Андрій Нін, колишній міністер Троцького на Францію й Еспанію, є комісаром справедливости в Катальонії. Овсієнко, як давній приятель Троцького, має за завдання обєднати в Катальонії 3-тій і 4-тий Інтернаціонали, але під московським прапором.

По його прибуттю відбуто велику конференцію з приявністю французьких комуністів (Ваянт-Кутіріє й ін.) та советського полпреда з Мадриду, Мойсея Розенберґа. Головною ціллю була координація комунореволюційних сил під високим проводом Антонова-Овсієнка.

Розроблено плян транспортування зброї. Бельґійський порт Анверс (Антверпія) узнано за небезпечний, отже вибрано таки Париж. На закупно амуніції асиґнував Комінтерн паризькому представникові... 300 міліонів франків! Гроші ці перевозять аґенти Кляйн, Семенов, а в Брісель (Бельґія) перебирає їх якийсь таємничий Маєр, що мешкає в найкращому готелі міста, Метрополь!

Франція орґанізаційна база СССР.

Марсей, французький порт над середземним морем, стає складом амуніції, що приходить з усіх сторін для Еспанії. Звідсіля пересилається також поживу, ліки та інші технічні прилади до Еспанії.

Крім того через Францію перевозиться з Бельґії (Ліеж) цілі поїзди амуніції до Еспанії. Ваґони мають написи: „Вуголь, текстильні вироби, господарські прилади" і т. п. Поспіх, з яким Москва приготовляє через Комінтерн погром цілої Европи, є надто великий, щоб можна недоцінювати цю справу. Бельґія, Швайцарія й Франція вже не вистарчають для орґанізаційної бази. Тому Москва на поспіх творить такіж бази в Швеції, Греції та Чехословаччині.

Як видно з цих фактів, зібраних за французькою пресою, Москва мобілізує всі сили. Французи кажуть, що це до наступу, однак нам здається, що це остання самооборона Москви.

Антонов-Овсієнко ані Розенберґ нічого не поможуть Катальонії ні Азані-Кабалерам. Еспанський нарід стане вкінці по стороні своїх дійсних провідників, ґен. Франка й ґен. Моля, а століттями привязаний до католицьких традицій, прожене комуністичних аґентів, що палять церкви і нищать релігію.

Однак останні подвиги Москви як сили, що хоче підбити світ, ще можуть бути надто сильними, щоб можна їх недоцінювати або толерувати. Народи, що мають прямо або посередньо до діла з Москвою, повинні мати бачну увагу. Через цю Москву зірвала свій союз з Францією навіть Бельґія, загрожена все Німеччиною. З Москвою жартів нема. Москви треба пильнуватися на кожному кроці. Москви треба боятися як тої невидимої хвороби, що йде нищити західню цивілізацію.

М-р В. Душник,
Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ҐЕМТРЕМК, МІШ.

Рух серед української молоді.

Заходом о. Тиханського й о. Сембратовича зорґанізовано в Гемтремк і Дітройті клюби української католицької молоді з хлопців і дівчат. Завданням членів такого клюбу є вивчити історію України, краще пізнати наше релігійне життя, а теж брати більш активну участь в американськім житті, стоячи ближче до американців.

Українська молодь, тут роджена, не проявляє ще правдивого поступу на українськім ґрунті в Америці. Яке товариство ми не заложилиб, воно не годне втриматися. Зявиться і щезає як той попіл соломяний. А чому? Бо ми глядимо, як старші не можуть жити в згоді і любові, й нам здається, що й ми так маємо поступати. Та поступовання молоді повинно бути інакше. Ми повинні мати таку орґанізацію, щоби нас обєднувала, а не ділила на ріжні ґрупи. Такою орґанізацією має тепер бути в нас Клюб Української Католицької Молоді. Наша орґанізація в листопаді скликує зїзд до Дітройт, щоб обговорити справи, що торкаються нашого бідного поневоленого народу.

Ми молоді мусим тепер орґанізуватися, бо приходить такий час, що старі покидають цей світ, а ми їх мусимо заступити в кожній праці. Ми мусимо бути зорґанізовані, як хлопці так і дівчата. Наша орґанізація нас виховає на добрих синів і доньок для українського народу, коби тільки була в нас єдність і любов. В такій орґанізації навчимося багато такого, що нам на старші літа придасться. Без орґанізації ми пропадемо для церкви і для українського народу.

Анастасія Патра.

МОЛОДЕЧІ КАЛЕДЖІ ЗРОСТАЮТЬ.

До цього часу вже звиш пятьсот пятьдесять молодечих каледжів функціонує по всіх сторонах Злучених Держав, згідно з недавно виданим звідомленням Федерального Бюра Освіти. Молодечі Каледжі це зовсім новий рух в Америці. Тільки дуже мале число їх існувало в перших початках цього століття. В той час, як Злучені Держави вступили до бувшої світової війни, було тут усього вісімдесять молодечих каледжів.

„Молодечі каледжі знаходяться покищо у спробній стадії розвитку", як заявляє Бюро Освіти: „Ми не знаємо, що це повинно бути, тому, бо нам ще невідомо якраз, що це таке є".

Загально кажучи, молодечий каледж може бути як окрема інституція, котра дає студентам традиційні початки науки та дальші курси каледжу. Але це може бути як додаткові кляси середньої чи вищої школи, де матуристи мають нагоду одержати науку перших двох років звичайного каледжу.

Фактом є, що молодечий каледж це наслідки відповідей на домагання про творення кращих нагод до освіти для молоді. Існують сотки громад, де нема звичайних каледжів, а висилання молодіжи на науку в подальшу околицю часто вяжеться з великими трудностями. Скільки то учнів, котрі покінчили середню чи вищу школу, можуть перейти до каледжу на дальші студії без оставлювання своїх місць замешкання?

Сьогодні двацять сім стейтів мають публичні молодечі каледжі, котрі становлять частину публичної системи навчання, за котрі не треба платити. Є також численні молодечі каледжі під приватною контролею, в більшості ведені релігійними орґанізаціями.

ФЛІС.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 7. листопада, в годині 3-тій пополудні, в У. Н. Домі на Комберленд Гіл. Просимо всіх членів прийти на означений час. Рівнож подаємо до відома, що тому, що багато членів леґковажать собі збори та на них не приходять, тільки передають вкладки, тому місячні вкладки будемо відбирати лише на зборах. Кождий член має сам за себе заплатити, а передаваних вкладок ми не приймемо. Поза зборами ми жадних вкладок відбирати не будемо. — П. Любанецький, предс.; Н. Шевчук, кас.; П. Черкас, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 223, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться 8-го листапада, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній. Кожний член повинен прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Петро Маліґроцький, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Єдність, від. 163, відбудуться в неділю, 8. листопада, в Клюбі Горожан, 847 Н. Френклин ул. Початок зборів в год. 1-шій пополудні. — С. Гвіздь, секр.

СМЕРТЬ МИТРОПОЛИТА-УКРАЇНОЖЕРА

Помер у Сремських Карловцях митроп. **Антоній (Храповицький)**, котрий був дуже активний кільканацять років як епископ в Україні та відограв велику ролю, виступаючи і проти намагання православної церкви в Україні унезалежнитись від Москви.

Митроп. Антоній, родом з новгородської губернії, почав свою вищу церковну карієру як ректор духовної академії у Москві, опісля в Казані. На обох становищах вважали його лібералом. Одначе призначений по першій революції волинським епископом почав вести на Волині наскрізь реакційну протиукраїнську і протипольську політику. Підчас його урядування Почаївська Лавра стає осередком чорносотенної акції, якою кермував його близький співробітник, архимандрид (тепер епископ в Америці) Віталій. У своїм змаганні зробити зі священиків сліпе знаряддя своєї русифікаційної акції архиепископ Антоній не завагався обсаджувати парохії кандидатами без духовної освіти, абсольвентами ледви вісьмох кляс духовних шкіл, або навіть лише церковно-парохіяльних, які мусіли скласти іспит „з того, що священик повинен знати". Така політика дуже обнижила культурний і моральний рівень волинського духовенства, а його наслідки ще нині даються відчути на терені волинської дієцезії у Польщі, де є ще тепер багато активних священиків, яких висвятив митр. Антоній.

Крім того архиеп. Антоній був активним орґанізатором „Союзу Русского Народу" на Волині і лише завдяки його енерґійній акції російський уряд ввів до третьої державної думи з Волині послів, які були членами цієї орґанізації. Безпосередньо перед другою російською революцією Антоній перейшов на становище архиепископа в Харкові, де звернув на себе увагу між іншим тим, що заборонив читати підчас великоднього богослуження в українській мові (як відомо, на Великдень читають евангеліє підчас Служби Божої в кількох мовах — прим. Ред.), кажучи, що не вільно вживати в церкві „мови перекупок" („базарного языка"). У травні 1918 р., кілька тижнів по приході до влади гетьмана Павла Скоропадського, Всеукраїнський Собор, зложений у величезній більшости з російських або русофільських елементів, вибрав Антонія київським і галицьким митрополитом, усуваючи одночасно зі свого складу членів Української Церковної Ради, які започаткували боротьбу за автокефалію Української Православної Церкви. Замісць автокефалії Всеукраїнський Собор під натиском обставин ухвалив лише проєкт церковної автономії України в рамцях всеросійської Церкви, пересилаючи цей проєкт до затвердження московському і всеросійському патріярхові Тихонові, який цю автономію ще обкроїв. Коли в жовтні 1918 р. міністер освіти України Олександер Лотоцький оголосив автокефалію Української Церкви, митроп. Антоній — як лише міг — протиділав введенню її в життя. Колиж кілька тижнів пізніще українські міністри подалися до димісії, а гетьман Скоропадський видав маніфест про федерацію з Росією, митрополит поспішився зі скасуванням автокефалії, видаючи архипастирський лист проти Директорії Української Народньої Республики.

В грудні 1918 р., коли українські війська заняли Київ, митроп. Антонія арештували. З огляду на обурення війська і населення проти Антонія, як запеклого ворога всього, що українське, керманич міністерства освіти в уряді Директорії О. Лотоцький після порозуміння з головним отаманом С. Петлюрою наказав вивезти митроп. Антонія з архиепископом Євлогієм з Києва до Бучача та інтернувати їх там у монастирі оо. василіян. До інтернованих ставилися в Бучачі з усіми почестями, належними епископові, а керманич епископської канцелярії Всеукраїнського Собору, кремянецький епископ помічник, теперішній митрополит Православної Церкви у Польщі Денис, який після здобуття Києва українськими військами, залишився єдиним з епископів на свому становищі, доставляв їм, у порозумінні з урядом, все, що необхідне для відправи православного богослуження. По якімсь часі митрополит Шептицький влекшив митроп. Антонієві та архиеп. Євлогієві виїзд до Константинополя, давши їм власні гроші на дорогу. По короткім побуті в Константинополі митроп. Антоній замешкав у Югославії.

Від часу свого приїзду до Югославії і заснування у Сремських Карловцях синоду російських епископів у закордоні, який завзято поборює інший адміністраційний осередок Православної Церкви, що його створив митроп. Євлогій у Парижі, діяльність митроп. Антонія безпосередньо не торкається українських справ. Слід лише згадати, що для пропаґанди православія між українськими поселенцями в Югославії видавав митроп. Антоній часопис „Русько-Український Вістник", — (ВУ).

ГОЛОСУЙТЕ ТЕЖ ЗА СВОЄ ЗДОРОВЛЯ

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Виборами звичайно інтересуються широкі маси народу. Кожна особа, управлена до голосування, повинна сповнити свій обовязок, як припало на доброго горожанина. Але кожна людина, доросла чи малолітня, повинна вже розуміти, що дуже мудрою та поплатною справою є: голосувати за здоровля кожного дня. Коли кожний член громади знаходиться при добрім здоровлю, тоді панує загальне вдоволення серед горожан і говориться, що кожний як слід сповняє свій обовязок, бо в першій мірі здоровля залежить від кожної одиниці зокрема.

Подібно як політичні партії принимають певні принципи для виграння виборів, так теж кожна людина мусить пристосуватись до законів природи для вдержання здоровля. Хто переїсться, не доспить, надмірно напружить свої сили, той за ці примхи дорого заплатить. Та коли така необережність повторяється, відпорна сила орґанізму понижується, а вслід за тим приходять недуги. Навіть мотор автомобіля може видержати обмежений натиск, а потім таки щось урветься або пукне.

Вдержання здоровля не потягає за собою особливих вправ ані потреби ліків, але вимагає здорового розуму та досить сильної постанови. Перше всього проста пожива це найкращий харч; звичайна бруква здоровша від ситних тортів. Підстава здорового харчування це зрівноважена дієта, котра звичайно включає варені листкові ярини як: капуста, шпінат, тощо, та сира яринова салата до мяса, картоплі, хліб, масло й кава. Порадно теж споживати склянку молока до кожного харчу, бо це зрівноважує дієту.

Повних вісім годин спання кожної доби для дорослої людини дає спромогу віднови орґанізму; бадьорий прохід кожного вечора й ранку це вимагані тілесні вправи для пересічної дорослої людини; рання зливна купіль; повний відпочинок одну годину на добу — це добірна програма здоровля. Держіть ум у чистоті як і тіло; вживайте досить свіжого повітря та соняшного світла; управляйте спорт.

Хто придержується цих вказівок та час від часу віддає себе оглядинам родинного лікаря, той голосує за правильний бальот.

ФЛІС.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

— Той Крукальський, то такий гіпокрит, що буде до вас зпереду ласитися, щоби потім вам плюнути в лице ззаду!

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (41)

Орандо ніколи не мав нагоди бачити людей-леопардів у їх леопардових строях. Ці строї були призначені на те, щоб ними терроризувати інших. Вони були такі страшні, що коли навіть відважний чоловік поглянув на них, то з жаху завмирали його кінчини. Це теж образхував та передбачив хитрий Людимі, що був теж добрим психольоґом.

Але Орандо був більшої відваги, ніж пересічної. Побачивши цих чотирьох звірів, він знав, що мусить умерти. Але вмерти він хотів не пасивно, тільки в боротьбі. Перед ним в уяві стояв його вірний друг Наямвегі, що згинув підступно з рук тих хижаків. Тепер Орандо хотів його смерть бодай вчасти помстити.

Орандо приняв готову до боротьби поставу. Один з дикунів почав підповзати до нього, немов кіт до горобця. Зблизившись на потрібну віддаль, він на зразок кота стрибнув з цілої сили до Оранда, витягаючи перед себе лапу, закінчену залізними пазурами. Та в той момент Тарзан мов тигр надбіг з іншого боку й одним ударом положив дикуна на землю.

Замісць залізних пазурів, так як мали люди-леопарди, Тарзан мав у своїй правиці ніж. Блискавкою він прошив дикунові серце. Дикун кидався ще хвилю на землі та викашлював частини крови. Рівночасно три осталі дикуни кинулися на Тарзана, пробуючи помстити смерть свого проколеного товариша. Ситуація була критична.